

bližavo cesarske metropole. Še enkrat se cepi od glavne železnica stranska, v Mödling-u namreč, od kjer pelje na cesarsko posestvo in grajščino Laksenburg; od tukaj je do Dunaja sicer še 5 postaj, al silno so blizo ena pri drugi; vasi, fábrík, grajščin in poletnih stanovališč pa je odslej toliko, da bi človek smel takorekoč že vse za Dunaj imeti in šteti, ter mu je toraj težko reči: ravno tukajle se Dunaj pričenja. Postaji Hetzendorf in Meidling peljate že mimo zapadnega dela ogromnega mesta, ki je videti iz daljave pravo hišno morje. Poslednjič zavozí vlak v glavni južni kolodvor, in konduktèr zakriči: „Wien“. —

(Dalje prihodnjíc.)

Metelko

slovenskem slovstvu.

49. Kakor za male šole na kmetih, v mestu pa za rokodelske in obertnijske, za ktere je Metelko pomenljivo odločil še posebej: „Jährlich 15 fl. einem Schuldiener oder Praeparanden als Honorar, dass er während des zweistündigen katechetischen Unterrichtes für Lehrjungen an Sonn- und Feiertagen durch Ueberwachung das Schwätzen verhindert, wodurch der Unterricht fruchtbarer wird;“ — tako je poskerbel za srednje šole gimnazijske, kamor je ubožnici volil 200 gld., trem poštenim pa pridnim učencem milodare po 80 gld., Alojznici 1000 gld.; pa tudi viših — bogoslovnih — ni pozabil, kajti sporočil je razun svojih duhovskih bukev nepremožnim novoposvečenim duhovnikom 500 gld. itd. —

Tako je lépo svoje premoženje obernil Metelko vse lepó v dobre namene in blage naprave. Da si ga je nabral toliko, k temu je precej mu pripomogel neki tergovec ljubljanski Dežman izročivši mu nekoliko svoje lastnine, naj jo on po svoji previdnosti obrača blagodarно. To je bil tisti Dežman, kateri je tolikanj čislal Metelčico, da je svojo hišo dal si opisati v njej z reki iz svetega pisma, na pr. „Ako Gospod hiše ne zida, se zastonj trudijo, kateri jo zidajo; ako Gospod mesta ne varuje, zastonj čujejo, kateri ga varujejo“ itd., kar so posledje zazidali, češ, sedaj je istina le „videz pa pinez“?! To je bil tisti Dežman, kateri ima na mirji ali pokopališču sv. Krištofa poleg Zupana edin še v Metelčici napis na svojem spominku. Obema napisoma se zna roka Metelkova; toraj naj se, če prav le v Gajici, ponatisneta tukaj in — izvirna celó sama po sebi — ohranita zanamcem!

Mihael Dežman

Radoličan iz Berd, rojen 23. kimovca 1783, kupec, živ in mertev ubogim dobrotnik, de nikjer ne boljšiga; vežam božjim podpora, vsim izgled, perjatel homeopatii in slovenščini.

† 16. prosenca 1835, neoženjen.

Večin mu spomin.

Juri Zupan

Gorenc Doslovčan — Naučitelj sv. pisma. — Škofiski pismovod, potem Fajmošter per sv. Petru zadnjič per sv. Nikolaji in korar.

Duhovnim svétnik — Ubogim oče — Učencam podpora — Vsim izgled. Star 71 let † 21. mal. travna 1822.

Téma, Zupanovemu pa Dežmanovemu, skoraj ravno nasprot sta na drugi strani slovenska spominka, Vodnikov pa Čopov, in med njimi nekoliko bolj proti sredi je Metelkov, iz kamna sicer, toda prenzek in premalo očiten, in še ta se že podira in maja! Res je, kar je pel mu l. 1830 v Čbelici Prešernov Lesničnjek (Holzapfel):

Tak' u prah in razvaline
Se na zemlji vse razspe,
Čas pomigne, vse to mine,
Kar človeški rod počne.

Le kar v sercu lep'ga stvari
Božja milost, obstoji,
Unstran svéta lepši zari,
Lepši se ponebesi.

Vendar se mi zdi primerno spomniti, naj se pazi na Metelkov grob in naj skerbita mestni župan ter stolni župnik, da na gomili ljubljanski dostojniši spominek ranjkemu napravijo, ako ne drugi, vsaj — sirote ljubljanske!

Kakor peneze, tako je tudi knjige svoje modro volil, kar je duhovskih, duhovščenci ali potrebnim bogoslovcem darmo (gratis), kar je neduhovskih, slovenskih in slovanskih, pa licealni bukvarnici. Ker pa je le-tá mnogotere že imela, jih je poslednje vstanovitve njegove izverševatelj, profesor Janez Poklukar, naklonil pristojno nekaj knjižnici gimnazijski (Cf. Jahresb. Obergymn. Laibach, 1861. S. 32: 130 Werke in 148 Bänden, 20 Landkarten, 101 Program. und 1862: 22 Werke und 1 Karte), nekaj semeniški, kjer se dobijo na pr. še nekatere slovnice njegove itd.

Po Nečaseku izvém, da je v spisku Metelko zapustil neko slovstveno zgodovino slovensko. Meni pismeno sam ni izročil nobene stvari, ustmeno pa rad pojasnil vselej, kar je vedil; česar pa ni vedil prav, je koj tudi povédal, da ne vé prav, da dvomi; nikdar ni hotel več vediti, kakor je res vedil. Po njegovi smerti se obernem toraj do izverševatelja njegove oporoke, in ta mi rad dovóli, da pregledam knjige in spise Metelkove. Imel je Metelko knjig kolikor že iz vseh deseterih narečij ali jezikov slovanskih, hranil pisma nekterih slovstvovateljev in književnih svojih prijateljev, nekatere spiske ali naloge nekdanjih učencev z liceje pa tudi z gimnazije. Teh nekoliko — knjig in spiskov

— pokloni prof. J. Poklukar tudi meni, češ, naj jih obrnem po njihovem namenu slovenstvu, vzlasti slovenskemu šolstvu v prid.

Po vsem tem se sme reči, da je Metelko, kar je pri šoli in slovenščini zaslužil, tudi za šolo in za slovenščino založil, in — kolikor so premalo čislali ga v življenji, toliko bolj ga hvalimo po smerti in ga vsled tega še v prihodnje slavili bodo hvaležni učenci in učitelji slovenski.

Šolsko obzorje.

Iz Budanj. Z dušno hrano — hvala bodi Bogu! — preskerbljeni smo slovenski učitelji dovolj. Da bi nam pač kmalu zlato solnce boljše prihodnosti zasvetilo tudi, kar zadeva naše materialno stanje! Vsaki novi list tega ali unega časopisa pazno pregledujemo, da bi zasledili kako veselo vest, da nam je zaželjena šolska postava za Kranjsko poterjena. Iz drugih dežel so pregnali prislovico: „Quem dii odere . . .“, Bog daj, da bi se tudi na Kranjskem to skoraj zgodilo! No, saj smo pa Kranjci navajeni povsod(?) zadnji biti, torej „upaj serce žalosti!“ Pa kaj bom dalje tugoval, to vse nič ne pomaga, rajši si čem glavo ubijati s tem, kako bi si svoj borni stan zboljšal. Toda premišljum in tuhtam, pa boljsega dosedaj nisem mogel ukreniti, kakor za učitelja taki-le jedilni red: za zajuterk: nič; za kosilo: študiranje nove šolske postave; za večerjo: nič. Ob delavnikih bom nosil suknjo narobe, a v nedeljo na lice. Naročil se bom na vse šolske časopise, plačal pa nobenega. Na ta način bom prav izverstno shajal, si bom lahko tudi kaki sold za starost prihranil. Ko nam bo pa „fortuna“ milejša, potem bom zavergel svoje „izverstno“ iznajdbo, ter hočem živeti, kakor se spodobi omikancu in učitelju na kmetih. Koliko je do tistega časa, ne vem. —

Rekel sem, da smo slov. učitelji z dušno hrano preskerbljeni. Kdor ne verjame, naj vzame v roko „Učit. Tovarša“ in „Slov. Učitelja“. Ne manjka se nam gradiva kot učitelju, pa tudi ne kot odgojniku. „Tovariš“ piše bolj za odgojnik(e*), a »Slov. Učitelj« bolj za učitelje, in tako imamo blaga na obe strani. Če se smemo ozirati na ljudsko menenje (in to je menda ena sedmih velevlasti), morem povedati, da sedanjega »Tovarša« hvalijo (**). Tudi »Slov. učitelj« je zelo marljiv in ima dobro voljo koristiti učitelju po njegovih principih. —

Naj mi bo dovoljeno izreči, da se naši gg. učitelji vse premalo s dopisovanjem vdeležujejo naših šolskih listov. Terdil mi je sicer svoje dni sosed učitelj, da je prederzno od naročnika tega ali unega lista, tırjati, naj bi tudi s dopisovanjem list podpiral. »Hlapca plačujem zato, da mi dela«, rekel je prijatelj moj; ali je imel prav ali ne, naj sodijo drugi; jaz menim, da časopisi tem bolje, vstrezajo željam svojih naročnikov čem več imajo dopisnikov. Več glav, več vé. In saj naši časopisi ne delajo iz dobičkarije; nekteri še celo v lastno škodo; vendar pa je delalec vreden plačila.

Kaj pa bi pisali? pravi ta, pa uni. Res je, da ima učitelj malokaj novic, toda véasi je majhina šolska drobtinica veliko vredna. Da se mi ne bo

*) Ni ga šolskega nauka v ljudski šoli, o katerem bi „Tov.“ že ne bil pisal; pa gradiva nam vendar ne manjka; o svojem času zopet kaj iz šole. Vred.

***) Misli o tem so zelo različne. Vred.